

นิพนธ์ต้นฉบับ

ผลของโปรแกรมพัฒนาความรู้ และการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกัน การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษา

ภาสิต ศิริเทศ*, เชิดศักดิ์ คำศูนย์**, จุฬิรัตน์ กองสิน***

*สาขาสาธารณสุขศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

**โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช (นครหลวง)

***โรงพยาบาลอุทัย

✉ phasit2530@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาความรู้ และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 โรงเรียนวัดพระญาติการาม จำนวน 34 คน เป็นกลุ่มทดลอง ที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาความรู้เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และกลุ่มเปรียบเทียบเป็นนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ของโรงเรียนประตูลย์ จำนวน 34 คน ได้รับการเรียนการสอนปกติ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มเลือกโรงเรียนคู่ที่สมัครใจเข้าร่วมวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 คือโปรแกรมพัฒนาความรู้เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ชุดที่ 2 คือ แบบสอบถามชนิดตอบด้วยตน แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบวัดความรู้เรื่องการคุมกำเนิดมีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.71 ส่วนที่ 2 แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.89 และส่วนที่ 3 แบบวัดความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลโดยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Chi – square test, Independent t-test และ Paired t-test

ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

สรุป โปรแกรมพัฒนาความรู้เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่ประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองร่วมกับกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมได้ผลดี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการอบรมหรือสัมมนาเพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นต่อไป

คำสำคัญ: ผลของโปรแกรมพัฒนาความรู้, การรับรู้ความสามารถของตนเอง, การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

Article info:

Received: Mar 18, 2020

Revised: Jul 30, 2020

Accepted: Aug 6, 2020

Original article

The result of knowledge development program and self-efficacy perception towards teenage pregnancy prevention in secondary school girls

Phasit Sirited*✉, Cherdsak Kaowsoon**, Chuleerat Kongsin***

*Public Health Program, Faculty of Nursing, Phetchaburi Rajabhat University

**Somdet Phra Sangkharat Hospital (Nakhonluang)

***Uthai Hospital

✉ phasit2530@gmail.com

Abstract

This study is a Quasi-experimental research. The purpose of this experimental research project was to study the results of knowledge development program and self-efficacy perception towards teenage pregnancy prevention in secondary school girls in Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The experimental group was 34 school girls of Mathayom 1 (Grade 7) in Watprayarthigaram School joined the Knowledge Development Program for Teenage Pregnancy Prevention. The control group was 34 school girls of Mathayom 1 (Grade 7) in Pratoochai School who took ordinary lessons without any extra training programs. Those sample groups were randomly paired from the list of schools who are willing to join this research. The research tools were 1) Knowledge Development Program for Teenage Pregnancy Prevention, and 2) a questionnaire which consists of 3 parts: part 1 – knowledge assessment on birth control (Reliability = 0.71), part 2 – knowledge assessment on self-efficacy perception of teenage pregnancy prevention (Reliability = 0.89), and part 3 – assessment of beneficial expectation in teenage pregnancy prevention (Reliability = 0.87). The research data was analyzed by Percentage, Statistic Mean, Standard Deviation, Chi-square test, Independent t-test, and Paired t-test.

According to the research, it was found that after all assessments were completed, the experimental group had earned a higher score in the post-test compared to the pre-test. They also earned a higher score than the control group in terms of birth control knowledge, self-efficacy perception of teenage pregnancy prevention, and beneficial expectation in teenage pregnancy prevention with the statistical significance of ($p < 0.001$).

In conclusion, the Knowledge Development Program for Teenage Pregnancy Prevention that was applied with self-efficacy perception and participatory learning process had a positive result. Therefore, it is suitable for the related organizations to use it as a guideline to organize training programs or seminar in order to develop the self-efficacy perception of teenage pregnancy prevention among adolescents.

Keywords: Result of knowledge development program, self-efficacy, teenage pregnancy protection

บทนำ

ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอันดับต้นๆ ที่ทั่วโลกให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้การลดอัตราการคลอดในวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และกำหนดให้การลดอัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 10-14 ปี และอายุ 15-19 ปี เป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดในการบรรลุเป้าหมายที่ 3 ว่าด้วยการสร้างหลักประกันให้คนมีชีวิตที่มีคุณภาพ และส่งเสริมสุขภาพที่ดีของคนทุกเพศทุกวัย ที่นานาชาติต้องบรรลุให้ได้ภายในปี พ.ศ. 2573 สำหรับประเทศไทย (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2560) พบการคลอดในวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จากข้อมูลสถิติทางด้านสาธารณสุข พบว่า วัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี คลอดบุตรเพิ่มขึ้นจากประมาณ 95,000 คน ในปี พ.ศ. 2546 เป็นประมาณ 104,300 คน ในปี พ.ศ. 2558 ในจำนวนนี้เป็น การคลอดบุตรโดยวัยรุ่นที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี ประมาณปีละ 3,000 คน นอกจากนั้น วัยรุ่นอายุ 10-19 ปี ที่คลอดบุตรซ้ำหรือคลอดเป็นครั้งที่สองขึ้นไปมีมากถึง 12,700 คน หรือเท่ากับร้อยละ 12.2 ของการคลอดบุตรในวัยรุ่นอายุ 10-19 ปีทั้งหมด ซึ่งผลกระทบทางสุขภาพจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีหลายด้านด้วยกัน (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2560) เช่น การเสียชีวิตของมารดา การเสียชีวิตของทารก ทารกแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ มารดาที่ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยซึ่งอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต นอกจากนี้ยังทำให้เสียโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งรายได้ในอนาคต การขาดความพร้อมในการเลี้ยงดูบุตรของมารดาวัยรุ่นส่งผลให้เกิดปัญหาเด็กถูกทอดทิ้งเพิ่มมากขึ้น (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2560) และจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้จัดระบบการเก็บข้อมูลอัตราการคลอดของวัยรุ่นหญิงที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี พบว่า ในปี พ.ศ.2558 เท่ากับ 35.97 ปี พ.ศ. 2559 เท่ากับ 36.73 และร้อยละของการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นหญิงอายุ 15-19 ปี ในปี พ.ศ. 2558 อยู่ที่ร้อยละ 16.58 และปี พ.ศ. 2559 อยู่ที่ร้อยละ 17.30 ตามลำดับ และมีการกำหนดให้โรงพยาบาลทุกแห่งของจังหวัดเก็บข้อมูลหญิงหลังคลอดบุตรอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มารับบริการคลอดทุกรายก่อนออกจากโรงพยาบาล พบว่า จากสถิติการคลอดของแม่วัยรุ่น

ในปี พ.ศ.2558 เป็นเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษาจำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 76.5 และตั้งครรภ์ขณะเป็นนักเรียนจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 สาเหตุของการตั้งครรภ์อันดับหนึ่งพบว่า ไม่ได้คุมกำเนิดจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 รองลงมาคือต้องการมีบุตรจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 และอันดับสุดท้าย คือ ผิดพลาดจากการคุมกำเนิด จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 (กลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2560)

จากผลการศึกษาเพื่อสำรวจความคิดเห็น ความรู้ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในประเทศไทยรวมถึงการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น โดยสำรวจจากกลุ่มวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-19 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และอาชีวศึกษาปีที่ 2 ทั้งประเทศ พบว่า อายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก คือ 14 ปี เร็วที่สุดคืออายุ 10 ปี มองเรื่องค่านิยมการเก็บแค้นในวัยรุ่นเป็นเรื่องธรรมดา ปัจจัยสำคัญที่เป็นเหตุจูงใจให้มีเพศสัมพันธ์ คือ การอยู่ตามลำพังสองต่อสอง ขณะเดียวกันปัจจัยเสริมให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ คือ การใช้สารเสพติด และการดูสื่อลามก (วีระชัย สิทธิปิยะสกุล, 2555) และสาเหตุของปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่เกิดจากตัววัยรุ่นเอง คือ ความอยากรู้อยากลอง การอยู่ตามลำพังสองต่อสองกับคูรักหรือเพื่อนต่างเพศ การใช้สารเสพติด เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ผสม ขาดความรู้ในการป้องกัน พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาและการคุมกำเนิด ขาดทักษะเรื่องการใช้ถุงยางอนามัย (วีระชัย สิทธิปิยะสกุล, 2555; สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และเด็ก, 2557; ทัศนาลัย ฉายศรี, 2553) ขาดทักษะด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะนำไปสู่พฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม ขาดความรู้สึกของการมีคุณค่าในตนเอง แพ้ยาคุมกำเนิด และค่านิยมทางเพศที่ผิด(คลังพลอย เชื้อวิทยาสุกร, 2554; สายฝน เอกวางกูร, 2556; วรวรรณ ทิพย์วารีรัมย์, 2556) อีกทั้งยังมีการศึกษาถึงความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 (มณฑิชา รักศิลป์, 2561) พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักศึกษาที่มีเพศต่างกันจะมีความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

($p=.000$) ความรู้กับทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p=.000$) จากที่กล่าวมาในข้างต้นทำให้เกิดผลที่ตามมาจากการขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้องอย่างเพียงพอ ขาดทักษะในการดำเนินชีวิต และขาดการรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะนำไปสู่พฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม ส่งผลต่อการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันและนำไปสู่การตั้งครรภ์ที่ไม่ได้วางแผน

การรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-Efficacy) เป็นหนึ่งในแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของอัลเบิร์ต แบนดูรา (อ้างในสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553) เชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลต่อการกระทำของบุคคล บุคคลอาจมีความสามารถไม่ต่างกันแต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกันได้ การรับรู้ความสามารถของตนเองในสถานการณ์ที่แตกต่างกันอาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาได้แตกต่างกันเช่นกัน เป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นๆ เพื่อควบคุมสถานการณ์และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่จะนำไปสู่อันตรายต่อสุขภาพของตัวบุคคลสามารถนำไปแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้เกิดพฤติกรรมที่ดี เป็นตัวบ่งชี้แนวโน้มของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นๆ (Bandura, 1985) บุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมในด้านความรู้ที่ถูกต้องหรือทักษะชีวิตจะมีระดับการรับรู้ความสามารถตนเองที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ผ่านการอบรม

จากสถานการณ์ และทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาความรู้ให้กับกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นเพื่อให้วัยรุ่นเกิดความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่จะนำไปสู่การตั้งครรภ์ และเกิดความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองมาเป็นแนวทางในจัดทำแผนกิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และความรู้ความเข้าใจเรื่องการคุมกำเนิด จนกระทั่งเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยใช้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) (กรมสุขภาพจิต, 2543) ผ่านการเรียนรู้จากตัวแบบ กระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมภายใน

ห้องเรียน มีการร่วมกันอภิปรายและนำเสนอหน้าชั้นเรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ภายในกลุ่ม ตลอดจนผู้วิจัยใช้คำพูดชักจูง ยกย่องชมเชย และมอบของรางวัลแก่ผู้เรียนเมื่อจบกระบวนการ ซึ่งวิธีการนี้สอดคล้องกับรูปแบบงานวิจัยของภาสิต ศิริเทศ และคณะ (2560) ที่ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาความรู้ และการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน ความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ
3. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน ความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-Efficacy) ของแบนดูรา (Bandura, 1985) เป็นแนวทางในการพัฒนาแผนกิจกรรมต่างๆ ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ของกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต, 2543) จนเกิดโปรแกรมพัฒนาความรู้เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งโปรแกรมประกอบด้วย 2 แผนการสอน ดังนี้ แผนการสอนที่ 1 เรื่อง คุมกำเนิดปลอดภัยไม่ท้องก่อนวัยอันควร และแผนการสอนที่ 2 เรื่อง “วัยรุ่น” เราทำได้ นำไปสู่การประเมินผลสัมฤทธิ์ในนักเรียนหญิงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังประเด็นต่อไปนี้ ความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

สมมติฐานของการวิจัย

1. หลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่อง การคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. หลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่อง การคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยกึ่งทดลองชนิดมีกลุ่มเปรียบเทียบ (Quasi – experimental study pretest and posttest design with non – equivalent control group)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 68 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้กลุ่มละ 34 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ตามเกณฑ์คุณสมบัติของตัวอย่าง คือ เป็นโรงเรียนที่สมัครใจ และยินยอมให้ความอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมวิจัย โดยมีการจัดชั่วโมงให้ผู้วิจัยได้เข้าไปดำเนินกิจกรรมได้ โดยมีความคล้ายคลึงกันทางลักษณะทั่วไปของประชากร อย่างเช่น สิ่งแวดล้อม สังคม หรือภูมิศาสตร์ที่ตั้งโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งมีทั้งหมด 5 โรงเรียน จากนั้นสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 โรงเรียนด้วยวิธีการจับสลากจึงได้ โรงเรียนวัดพระญาติการามเป็นกลุ่มทดลอง ที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาความรู้เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ผู้วิจัยได้เข้าไปจัดกิจกรรมให้ความรู้ตลอดระยะเวลาการทำวิจัย จำนวน 2 ครั้ง และโรงเรียนประตูลี้ เป็นกลุ่มเปรียบเทียบได้รับการเรียนการสอนตามปกติ และภายหลังสิ้นสุดการทดลองแล้วผู้วิจัยได้เข้าไปจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการตั้งครรภ์ และการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น จำนวน 1 ครั้ง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในช่วงเดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ชุด ดังนี้

1) โปรแกรมพัฒนาความรู้เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้ประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-Efficacy) ของอัลเบิร์ต แบนดูรา โดยใช้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) แบ่งเป็น 2 แผนการสอน ดังนี้ แผนการสอนที่ 1 เรื่อง คุมกำเนิดปลอดภัยไม่ท้องก่อนวัยอันควร และแผนการสอนที่ 2 เรื่อง “วัยรุ่น” เรารู้ เราทำได้

2) แบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเอง มีทั้งหมด 3 ส่วน ที่ผ่านการหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือแต่ละชุดโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบวัดความรู้เรื่องการคุมกำเนิดมีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.71

ส่วนที่ 2 แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.89

ส่วนที่ 3 แบบวัดความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.87

ขั้นตอนการทดลอง แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นเตรียมการ** ทำหนังสือขออนุญาตในการเก็บข้อมูล เข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

2. **ขั้นดำเนินการวิจัย**

กลุ่มทดลอง

สัปดาห์ที่ 1 ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง ด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน แบบวัดความรู้เรื่อง การคุมกำเนิดในวัยรุ่น แบบวัดความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ และแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

สัปดาห์ที่ 2 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการสอนที่ 1 เรื่อง คุมกำเนิดปลอดภัยไม่ท้องก่อนวัยอันควร เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น สาเหตุปัจจัยเสี่ยงที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์ และผลกระทบที่จะตามมาจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การคุมกำเนิด วิธีคุมกำเนิดที่เหมาะสมกับวัยรุ่น เช่น การใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด ยาเม็ดคุมกำเนิดแบบฉุกเฉิน และถุงยางอนามัย ข้อดี/ข้อเสีย ของการคุมกำเนิดแต่ละชนิด เป็นต้น

สัปดาห์ที่ 3 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการสอนที่ 2 เรื่อง “วัยรุ่น” เราทำได้ เป็นแผนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนฝึกทักษะต่างๆ ในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เช่น การประเมินโอกาสเสี่ยงที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ จากกรณีศึกษาหรือคลิปหนังสั้น แล้วให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารเพื่อปฏิเสธสถานการณ์เสี่ยงที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย หรือต่อรองที่จะมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย เป็นการฝึกทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา ตลอดจนการปฏิเสธหรือต่อรองเป็นต้น

สัปดาห์ที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง ด้วยแบบสอบถามชุดเดิม ในระยะหลังการทดลอง 1 สัปดาห์

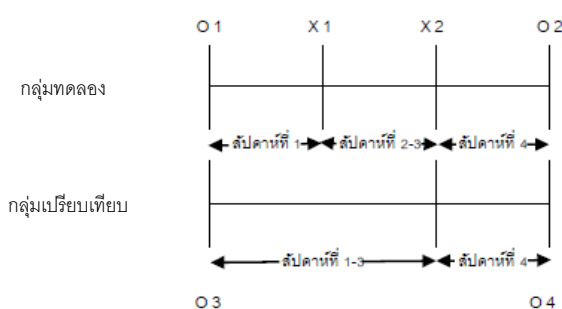
กลุ่มเปรียบเทียบ

สัปดาห์ที่ 1 ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง ด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน แบบวัดความรู้เรื่องการคุมกำเนิดในวัยรุ่น แบบวัดความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ และแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

สัปดาห์ที่ 2 - 3 จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการเรียนปกติ

สัปดาห์ที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง ด้วยแบบสอบถามชุดเดิม ในระยะหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ หลังจากเก็บข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ผลกระทบจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และวิธีป้องกันการตั้งครรภ์ จำนวน 1 ครั้ง ใช้เวลา 3 ชั่วโมง

โดยมีแผนภูมิการทดลองของทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้



O1 และ O3 หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลองในสัปดาห์ที่ 1 ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีจุดประสงค์เพื่อวัดความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์

O2 และ O4 หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 4 ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีจุดประสงค์เพื่อวัดความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์

X1 และ X2 หมายถึง จำนวนครั้งที่ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมโปรแกรมพัฒนาความรู้เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยกำหนดระยะเวลาการจัดกิจกรรมทั้งหมด 2 ครั้ง แต่ละกิจกรรมห่างกัน 1 สัปดาห์ ในแต่ละกิจกรรมใช้เวลาในการดำเนินการครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที โดยมีรายละเอียดของกิจกรรม ดังนี้

X 1 หมายถึง แผนการสอนที่ 1 เรื่อง คุมกำเนิดปลอดภัยไม่ต้องก่อนวัยอันควร

X 2 หมายถึง แผนการสอนที่ 2 เรื่อง “วัยรุ่น” เราทำได้

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติในการวิจัยครั้งนี้โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นเกณฑ์ในการยอมรับสมมติฐาน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีดังนี้

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ ภายในกลุ่มทดลอง และภายในกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง ด้วยสถิติ Paired t-test

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง ด้วยสถิติ Independent t-test

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง

ก่อนการทดลอง ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องการคุมกำเนิดในกลุ่มทดลอง (4.82 ± 1.34 คะแนน) ต่ำกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ (5.82 ± 1.75 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.01$) ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในกลุ่มทดลอง (45.09 ± 3.57 คะแนน) ไม่แตกต่างไปจากกลุ่มเปรียบเทียบ (45.47 ± 3.32 คะแนน) ($p=0.65$) และค่าเฉลี่ยคะแนนความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ในกลุ่มทดลอง (43.61 ± 3.29 คะแนน) ต่ำกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ (45.47 ± 3.11 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.009$) ดังตารางที่ 1

หลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) ดังนี้ ความรู้เรื่องการคุมกำเนิด (9.38 ± 0.78 และ 5.00 ± 1.79 คะแนน) การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ (56.21 ± 1.39 และ 46.03 ± 2.82 คะแนน) และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ (56.53 ± 1.44 และ 46.09 ± 2.77 คะแนน) ดังตารางที่ 1

จากผลการวิจัยข้างต้นที่พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มเปรียบเทียบที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องการคุมกำเนิด และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ ที่สูงกว่ากลุ่มทดลองอาจสืบเนื่องมาจากทางโรงเรียนได้จัดอบรมความรู้เรื่องเพศศึกษาโดยเชิญเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าไปอบรมอย่างต่อเนื่องในทุกปีการศึกษา จึงส่งผลให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจในการป้องกันการตั้งครรภ์อย่างถูกต้องมากกว่ากลุ่มทดลอง

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ ก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลอง

ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) ดังนี้ ความรู้เรื่องการคุมกำเนิด (4.83 ± 1.34 และ 9.38 ± 0.78 คะแนน) การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ (45.09 ± 3.57 และ 56.21 ± 1.39 คะแนน) และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ (43.61 ± 3.29 และ 56.53 ± 1.44 คะแนน) ดังตารางที่ 2

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนที่เปลี่ยนแปลงไปด้านความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่เปลี่ยนแปลงไปในด้านต่างๆ ดังนี้ ความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) ดังตารางที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2 คือ หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งโปรแกรมพัฒนาความรู้เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นโปรแกรมที่มีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-Efficacy) และจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านหลักการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างสูงสุด โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จของตนเอง มีการอภิปรายกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้เรียนรู้จากตัวแบบ ตลอดจนมีการฝึกทักษะ โดยแสดงบทบาทสมมติของผู้เรียนที่มาจากกระบวนการคิด

ของผู้เรียนเอง และผู้สอนช่วยสรุปและเสริมประเด็นต่างๆ ที่ถูกต้องเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ถูกต้อง ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดกลไกการเรียนรู้ นำไปสู่การคิดวิเคราะห์ถึงประโยชน์หรือผลเสียจากพฤติกรรมต่างๆ ได้ จนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และอาจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่ดีของผู้เรียนในอนาคตได้ ซึ่งผลการศึกษานี้สนับสนุนด้วยงานวิจัยของภาสิต ศิริเทศ และคณะ(2560) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้เรื่องผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ และทักษะชีวิตในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของแสงวรรณ ตั้งแสงสกุล และคณะ(2560) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านสุขภาพทางเพศต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย หลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 6 (Mean = 49.48, S.D. = 10.69) และระยะติดตามผลในสัปดาห์ที่ 12 (Mean = 49.48, S.D. = 9.45) สูงกว่าก่อนการทดลอง (Mean = 40.22, S.D. = 8.80) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งหลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 6 (Mean = 31.43, S.D. = 8.80) และระยะติดตามผลในสัปดาห์ที่ 12 (Mean = 33.00, S.D. = 8.92) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของพอเพ็ญ ไกรนรา และคณะ (2556) ที่ศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมโดยแกนนำนักศึกษาพยาบาลต่อความรู้ ทักษะคิดและความตั้งใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ ทักษะคิด และความตั้งใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยมีคะแนนเฉลี่ยในทุกด้านเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราวรรณ พักน้อย และคณะ(2560) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมการเสริมสร้าง ทักษะชีวิตต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน และความคาดหวังในผลลัพธ์ของการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและความคาดหวังในผลลัพธ์ของการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.6, p < .001$ และ $t = 3.4, p < .001$ ตามลำดับ) และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตน และความคาดหวังในผลลัพธ์ของการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 5.4, p < .001$, และ $t = 5.4, p < .001$ ตามลำดับ) และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร ชุตติเจจัน และคณะ(2560) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในการสร้างเสริมทักษะชีวิตต่อพฤติกรรมสุขภาพทางเพศของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุระหว่าง 14-15 ปี พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ทักษะชีวิต และพฤติกรรมสุขภาพทางเพศ ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังมีการวิจัยบางส่วนที่ช่วยสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้รูปแบบการพัฒนาความรู้เช่นเดียวกันเพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมให้กับวัยรุ่น มีดังนี้ ภาสิต ศิริเทศ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นตอนต้น พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องเพศ ทักษะการคิดวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมเสี่ยงที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ ทักษะการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา และทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพและการสื่อสารสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) อีกทั้งยังสนับสนุนด้วยงานวิจัยของสุทธาพร จันทมาศ และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างพฤติกรรมป้องกันการโรคเอดส์ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิควิชาชีพ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคเอดส์และการป้องกัน ทักษะคิดในการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์เชิงบวก และความตั้งใจในการมีพฤติกรรมป้องกันการโรคเอดส์สูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง (4.86, 1.05 และ 0.19ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

($p\text{-value}<0.001$) และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ (4.19, 1.07 และ 0.19 ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.001$)

สรุป

จากผลการศึกษาโปรแกรมพัฒนาความรู้และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ที่มีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตลอดจนการจัดกิจกรรมผ่านกระบวนการเรียนอย่างมีส่วนร่วม มีการสอดแทรกกิจกรรมที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยจากผลการประเมินความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังในผลลัพธ์ของพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่มทดลองสูงขึ้นในทุกด้านหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมแล้ว และสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม แสดงให้เห็นว่าการสอดแทรกกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้ผลดีกว่าการเรียนรู้ปกติ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัย และการอภิปรายผลที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมพัฒนาความรู้เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่ประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองร่วมกับกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมได้ผลดีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอบรมหรือสัมมนาเพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้เป็นอย่างดีผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระญาติการาม และโรงเรียนประจักษ์รวมทั้งอาจารย์และนักเรียนที่ได้ให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี



คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Public Health, Ubon Ratchathani Rajabhat University

Ubon Ratchathani Rajabhat University

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2543). **คู่มือการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม**. นนทบุรี : โรงพิมพ์วงศกมลโปรดักชั่น.
- กลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ. (2561). **รายงานการดำเนินงานคลินิกวัยรุ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- คลังพลอย เอื้อวิทย์ศุภกร และอรอนิชา โพธิ์หมื่นทิพย์. (2554). ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา**. 17(2), 15-16.
- จิราวรรณ พักน้อย, นิสากร กรุงไกรเพชร และพรมภา หอมสินธุ์. (2560). ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน และความคาดหวังในผลลัพธ์ของการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. **วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ**. 35(3), 58-68.
- ธวัชชัย วรพศธร. (2543). **หลักการวิจัยทางสาธารณสุขศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พอเพ็ญ ไกรนรา, เมธิณี เกตวาทิมাত্র และมณฑนา มณีโชติ. (2556). ผลของโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมโดยแกนนำนักศึกษาพยาบาลต่อความรู้ ทัศนคติและความตั้งใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นตอนต้น. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา**. 19(12), 20-30.
- ภาสิต ศิริเทศ, กนิษฐา จารุญสวัสดิ์, ศุภชัย ปิตกุลตั้ง และกรวรรณ ยอดไม้. (2560). ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วารสารสาธารณสุขศาสตร์**. 47(3), 241-254.
- ภาสิต ศิริเทศ. (2562). ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นตอนต้น. **วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 8(2), 123-132.
- มณฑิลา รักศิลป์. (2561). ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาสาธารณสุขชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. **วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 7(1), 82-90.
- สุขสถาพร จันทมาศ, ราณี วงศ์คงเดช และนิรันดร์ อินทร์. (2561). การเสริมสร้างพฤติกรรมป้องกันการโรคเอดส์ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิควิชาชีพแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. **วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 7(2), 174-184.
- ลัชนาลัย ฉายศรี, จรวรรพ สุภาพ, ปิยะธิดา ขจรชัยกุล และปารณา สติธวิภาวี. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. **วารสารสาธารณสุขศาสตร์**. 40(2), 161-174.
- วรวรรณ ทิพย์วริยมย์, อาภาพร เผ่าวัฒนา และปัญญารัตน์ ลาภวงศ์วัฒนา. (2556). ปัจจัยที่ใช้ทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเด็กวัยรุ่นชาย จังหวัดพิษณุโลก. **วารสารพยาบาลสาธารณสุข**. 27(1), 31-45.
- วีระชัย สิทธิปิยะสกุล, พิชานัน หนูวงศ์, รัชนี ลักษณะานนท์ และเบญจยา ยมสาร. (2555). สาระจความคิดเห็นและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในประเทศไทย. **วารสารวิชาการสาธารณสุข**. 22(6), 979-987.
- ศิริพร ชุตเจ็จจิน, ประไพพิศ สิงห์เสม และสุภารัตน์ วุฒิสักดิ์ไพศาล. (2560). ผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในการสร้างเสริมทักษะชีวิตต่อพฤติกรรมสุขภาพทางเพศของนักเรียน. **วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้**. 4(2), 268-280.
- สมโภชน์ เขี่ยมสุภาวิช. (2553). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายฝน เอกวรางกูร. (2556). พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน. **วารสารเกื้อการุณย์**. 20(2), 16-26.
- แสงวรรณ ตั้งแสงสกุล, นันทวัน สุวรรณรูป, ปิยะธิดา นาคะเกษียร และรุ่งนภา ผาณิตรัตน์. (2560). ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านสุขภาพทางเพศต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น. **วารสารพยาบาลทหารบก**. 18(2), 119-128.
- สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2557). **การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในวัยรุ่นอย่างมีส่วนร่วม**. รวมงานวิจัย พ.ม.ปี 2553 – 2556 . พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติกร เพลท.
- สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2560). **ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-259 ตามพระราชบัญญัติการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิชย์.

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง

ตัวแปร	ก่อนการทดลอง(n = 34)		หลังการทดลอง(n = 34)	
	$\bar{x} \pm SD$	t(df)	$\bar{x} \pm SD$	t(df)
1. ความรู้เรื่องการคุมกำเนิด				
กลุ่มทดลอง	4.82 ± 1.34	2.65 (66)	9.38 ± 0.78	13.07(45.04)
กลุ่มเปรียบเทียบ	5.82 ± 1.75		5.00 ± 1.79	
p-value	0.01*		< 0.001*	
2. การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์				
กลุ่มทดลอง	45.09 ± 3.57	0.46(66)	56.21 ± 1.39	18.86(48.07)
กลุ่มเปรียบเทียบ	45.47 ± 3.32		46.03 ± 2.82	
p-value	0.65		< 0.001*	
3. ความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์				
กลุ่มทดลอง	43.61 ± 3.29	2.68(66)	56.53 ± 1.44	19.51(49.66)
กลุ่มเปรียบเทียบ	45.47 ± 3.11		46.09 ± 2.77	
p-value	0.009*		< 0.001*	

*significant at p<0.05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์ ก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลอง

ตัวแปร	$\bar{x} \pm SD$	t(df)	p-value
1. ความรู้เรื่องการคุมกำเนิด			
ก่อนการทดลอง	4.82 ± 1.34	12.81(34)	< 0.001*
หลังการทดลอง	9.38 ± 0.78		
2. การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์			
ก่อนการทดลอง	45.09 ± 3.57	17.14(34)	< 0.001*
หลังการทดลอง	56.21 ± 1.39		
3. ความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์			
ก่อนการทดลอง	43.61 ± 3.29	18.34(34)	< 0.001*
หลังการทดลอง	56.53 ± 1.44		

*significant at p<0.05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนที่เปลี่ยนแปลงไปด้านความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ และความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์

การเปรียบเทียบคะแนน	กลุ่ม	$\bar{d} \pm SD$	t(df)	p-value
1. ความรู้เรื่องการคุมกำเนิด	ทดลอง	4.55 ± 1.86	12.50(66)	< 0.001*
	เปรียบเทียบ	0.66 ± 1.57		
2. การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์	ทดลอง	11.09 ± 3.68	12.74(60.27)	< 0.001*
	เปรียบเทียบ	0.89 ± 2.85		
3. ความคาดหวังในผลดีของการป้องกันการตั้งครรภ์	ทดลอง	12.88 ± 3.51	13.81(66)	< 0.001*
	เปรียบเทียบ	0.77 ± 3.71		

*significant at p<0.05